

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

27 marca 2026 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Grzegorz Misiurek (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Władysław Pawlak

SSN Dariusz Zawistowski

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 27 marca 2026 r. w Warszawie
skargi kasacyjnej Bank spółki akcyjnej w W.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie
z 3 czerwca 2022 r., I ACa 358/19,
w sprawie z powództwa W.I.
przeciwko Bank spółce akcyjnej w W.
o zapłatę,

I. uchyla zaskarżony wyrok w punkcie I w części uwzględniającej żądanie zapłaty kwoty 19 465,80 (dziewiętnaście tysięcy czterysta sześćdziesiąt pięć 80/100) CHF z odsetkami ustawowymi za opóźnienie i orzekającej o kosztach procesu za pierwszą instancję oraz w punkcie III rozstrzygającym o kosztach procesu za instancję odwoławczą i przekazuje sprawę w tym zakresie Sądowi Apelacyjnemu w Warszawie do ponownego rozpoznania oraz rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego;

II. oddala skargę kasacyjną w pozostałej części.

(A.T.)

UZASADNIENIE

P.I. pozwem z 17 sierpnia 2017 r. wniósł o zasądzenie od pozwanej Bank Spółki Akcyjnej w W. kwot 72.125,06 zł oraz 19.465,80 CHF z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od każdej z nich od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty, z tytułu spłaconych rat kredytu oraz opłat okołokredytowych. W uzasadnieniu wskazał, że dochodzone należności zostały ustalane na podstawie nieważnych – naruszających art. 58 k.c. w związku z art. 69 ust. 1 i 2 oraz art. 76 pkt 1 w związku z art. 69 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe - postanowień umowy kredytu. Powołał się również na ich abuzywny charakter w rozumieniu art. 395¹ k.c. Wniósł także o zasądzenie na swoją rzecz od pozwanej kosztów procesu.

Pozwana wniosła oddalenie powództwa i zasądzenie od powoda na jej rzecz zwrotu kosztów procesu.

Sąd Okręgowy w Warszawie wyrokiem z 29 stycznia 2019 r. oddalił powództwo (pkt I) i zasądził od powoda na rzecz pozwanej 5417,00 zł z tytułu zwrotu kosztów procesu (pkt II). Stwierdził, że powód w istocie wywodził swoje roszczenia nie z umowy kredytu, lecz z umowy pożyczki hipotecznej [...] w kwocie 70 000,00 zł, indeksowanej do waluty obcej (CHF), zwartej z poprzedniczką prawną pozwanej – Bankiem1 Spółką Akcyjną w W. 9 sierpnia 2004 r., do której mają odpowiednie zastosowanie przepisy Prawa bankowego regulujące umowę kredytu. Ustalił, że przyjęty w umowie mechanizm indeksacji polegał na tym, że przeliczenie kwoty wypłaconej pożyczki w PLN nastąpiło według kursu kupna CHF, zaś wysokość rat kapitałowo-odsetkowych ustalana była zgodnie z kursem sprzedaży CHF - określonych w tabelach kursowych Banku. Umowa była dwukrotnie zmieniana aneksami; pierwszym aneksem podwyższono kwotę pożyczki do 104 000,00 zł, w drugim przewidziano spłatę kredytu w walucie waloryzacji. W ocenie Sądu Okręgowego, określony w umowie mechanizm waloryzacji nie naruszał wskazanych

przez powoda przepisów Prawa bankowego oraz kodeksu cywilnego mających skutkować jej nieważnością. Nie zawierał również niedozwolonych postanowień umownych prowadzącym do takiego skutku. W konsekwencji uznał, że świadczenia spełnione przez powoda w wykonaniu umowy pożyczki nie mogły być uznane za nienależne.

Sąd Apelacyjny w Warszawie, na skutek apelacji powoda, wyrokiem z 3 czerwca 2022 r.: zmienił wyrok Sądu Okręgowego w punkcie pierwszym w ten sposób, że zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 72 125,06 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 12 grudnia 2017 r. do 8 czerwca 2021 r. z zastrzeżeniem, że zapłata zasadzonej kwoty nastąpi za jednoczesnym zaoferowaniem przez powoda na rzecz pozwanej kwoty 104 000,00 zł oraz w punkcie drugim przez ustalenie, że koszty procesu poniesie w całości pozwana po ich szczegółowym wyliczeniu przez referendarza sądowego (pkt I); oddalił apelację powoda w pozostałej części (pkt II) i orzekł o kosztach postępowania apelacyjnego, obciążając nimi w całości pozwaną (pkt III). Postanowieniem z 13 września 2022 r. Sąd Apelacyjny sprostował powyższy wyrok w punkcie pierwszym - jako dotknięty oczywistą omyłką pisarską - w ten sposób, że po słowach; „zasądza od pozwanego Bank z siedzibą w W. na rzecz W.I. kwotę 72 125,06 zł (siedemdziesiąt dwa tysiące sto dwadzieścia pięć złotych sześć groszy)” wpisał: oraz kwotę 19 465,80 CHF (dziewiętnaści tysięcy czterysta sześćdziesiąt pięć franków szwajcarskich osiemdziesiąt centymów”).

Sąd Apelacyjny podzielił ustalenia faktyczne przyjęte za podstawę zaskarżonego wyroku. Dokonując i ich ocenę prawnej wskazał, że postanowienia umowy pożyczki regulujące mechanizm indeksacji, przewidujące przeliczenie kwoty wypłaconego kredytu w PLN według kursu kupna CHF, zaś wysokości rat kapitałowo-odsetkowych zgodnie z kursem sprzedaży CHF - określonych w tabelach kursowych Banku - miały charakter abuzywny. Nie były one indywidualnie uzgodnione; zostały sformułowane w sposób niejednoznaczny, kształtujący prawa i obowiązki powoda w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco naruszający ich interesy. Nie precyzowały jasno sposobu i terminów ustalania kursu wymiany walut, na podstawie którego określone zostały m.in. kwota pożyczki oraz raty kapitałowo-odsetkowe. Bank, będący profesjonalistą, nie wywiązał się należycie z ciążącego na nim

obowiązku informacyjnego wobec powoda – konsumenta. Zaniechał ujawnienia pełnych i rzetelnych informacji o zmianach kursu waluty waloryzacyjnej na przestrzeni dłuższego okresu poprzedzającego zawarcie umowy. Nie wyjaśnił mu, jak - przy możliwym maksymalnym kursie tej waluty - mogą kształtować się jego zobowiązania, w szczególności wysokość miesięcznych rat oraz salda. Powód nie został również właściwie poinformowany o rzeczywistym ryzyku walutowym związanym z zawartą umową. Jej treść została ukształtowana w sposób pozwalający stronie silniejszej (Bankowi) na jednostronne określenie wysokości kwoty pożyczki i rat kapitałowo–odsetkowych. Klauzule regulujące mechanizm indeksacji, zawarte w § 7 ust. 1, § 13 ust. 4, § 15 ust. 5, § 18 ust. 3 umowy oraz w § 1 ust. 2, § 24 ust. 3 i § 32 ust. 3 Regulaminu, miały zatem charakter abuzywny w rozumieniu art. 385¹ k.c. a ich wyeliminowanie wyłączało możliwość utrzymania umowy. Wskazał przy tym na niemożność zastąpienia niedozwolonych postanowień umownych przepisami dyspozytywnymi. W konsekwencji stwierdził, że wobec nieważności całej umowy świadczenia spełnione w jej wykonaniu, których wysokość nie była sporna między stronami, miały charakter nienależny (art. 410 § 1 w związku z art. 405 k.c.).

Sąd Apelacyjny uznał za skuteczny podniesiony przez pozwaną zarzut zatrzymania. Wskazał przy tym, że skorzystanie z niego wyłącza opóźnienie w spełnieniu świadczenia, w odniesieniu do którego zarzut ten został zgłoszony i w tym zakresie oddalił żądanie zasądzenia odsetek.

Pozwana wniosła skargę kasacyjną od wyrok Sądu Apelacyjnego w części zmieniającej wyrok Sądu Okręgowego w punktach pierwszym i drugim (pkt I), w tym w zakresie objętym sprostowaniem dokonany postanowieniem z 13 września 2022 r., oraz orzekającej o kosztach procesu za instancją odwoławczą (pkt III). Powołując się na podstawę kasacyjną określoną w art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c., zarzuciła naruszenie: art. 278 § 1, art. 327¹ § 1 pkt 1 w związku z art. 228 § 1 i 2 oraz art. 391 § 1 k.p.c.; art. 350 § 1 w związku z art. 391 § 1 k.p.c. oraz art. 363 § 1 i art. 365 § 1 w związku z art. 391 § 1 k.p.c. W konkluzji wniosła o uchylenie wyroku Sądu Apelacyjnego w zaskarżonej części i przekazanie sprawy temu Sądowi w powyższym zakresie do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.

Powód w odpowiedzi na skargę kasacyjną wniósł o jej oddalenie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Sąd Apelacyjny, dokonując oceny abuzywności postanowień umowy pożyczki zawartej przez powoda (konsumenta) z poprzedniczką prawną pozwanej oraz konsekwencji prawnych uznania ich za takie, wyszedł z prawidłowego założenia, że powinna ona zostać przeprowadzona przy odpowiednim zastosowaniu kryteriów właściwych do oceny pod tym kątem umowy kredytu (art. 75b ust. 4 Prawa bankowego). Z uzasadnienia zaskarżonego wyroku wynika, że uwzględnił wszystkie przesłanki istotne z punktu widzenia tej oceny. Stwierdził, że treść postanowień umowy dotyczących waloryzacji pożyczki kursem CHF, w tym postanowień określających przeliczanie kursów walut zgodnie z tabelą kursów Banku, nie była przedmiotem negocjacji i uzgodnień między stronami. Pracownicy Banku nie wyjaśnili powodowi (konsumentowi) w sposób rzetelny mechanizmu waloryzacji. Nie przedstawili mu, w jaki sposób wzrost kursu CHF w stosunku do kursu PLN może wpłynąć na wysokość pożyczki i rat jej spłaty oraz w jaki sposób mógłby zabezpieczyć się przed negatywnymi skutkami takiej zmiany. Bank posłużył się gotowym wzorcowym umownym. Klauzule indeksacyjne nie zostały sformułowane w sposób prosty i zrozumiały, umożliwiające oszacowanie wynikających z nich konsekwencji ekonomicznych, w szczególności całkowitego kosztu pożyczki; kształtowały prawa i obowiązki powoda w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając ich interesy, gdyż pozostawiały pozwanej pełną swobodę w ustalaniu kursy waluty, wpływającego w sposób istotny na całkowity koszt pożyczki.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego nie budzi wątpliwości, że klauzule przeliczeniowe zastrzeżone w umowie kredytu indeksowanego lub denominowanego do waluty obcej określają główne świadczenie kredytobiorcy (zob. m.in. wyroki: z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18; z 30 września 2020 r., I CSK 556/18; z 13 kwietnia 2022 r. II CSKP 15/22; z 11 maja 2022 r., II CSKP 285/22 i z 20 maja 2022 r., II CSKP 15/22 – nie publ.). Stanowisko to uwzględnia orzecznictwo TSUE (zob. m.in. wyroki: z 20 września 2017 r., C-186/16; z 20 września 2018 r., C-51/17; z 14 marca 2019 r., C-118/17 i z 3 października 2019 r., C-260/18). Niedozwolone

postanowienia umowne są od początku, z mocy samego prawa, dotknięte bezskutecznością na korzyść konsumenta, który może udzielić następnie świadomej i wolnej zgody na to postanowienie, przywracając mu skuteczność z mocą wsteczną. W sprawie niniejszej powód zgody takiej nie wyraził; przeciwnie, sprzeciwili się przyjęciu takiego rozwiązania.

W orzecznictwie wyjaśniono również, że wyeliminowanie niedozwolonych klauzul kształtujących mechanizm indeksacji i uznanie za wiążące pozostałych postanowień umowy prowadziłoby do przekształcenia kredytu złotowego indeksowanego lub denominowanego do waluty obcej w zwykły kredyt złotowy, jednak oprocentowany według stawki powiązanej ze stawką LIBOR, a więc tak daleko idącej zmiany umowy kredytu, że stałaby się ona umową o odmiennej istocie i charakterze. Podkreśla się przy tym, że w rozważanym przypadku zastosowanie w umowie kredytu złotowego oprocentowania według stawki LIBOR byłoby sprzeczne z naturą stosunku prawnego zawiązanego przez strony. Skoro zaś po wyeliminowaniu tego rodzaju klauzul utrzymanie umowy o charakterze zamierzonym przez strony nie jest możliwe, to nie można uznać, że strony pozostają związane umową w pozostałej części. W takiej sytuacji zachodzi podstawa do stwierdzenia nieważności umowy kredytu (zob. m.in. uchwały Sądu Najwyższego: z 16 lutego 2012 r., III CZP 11/20, OSNC 2021, nr 6, poz. 40 oraz z 7 maja 2021 r. – zasada prawna - III CZP 6/21, OSNC 2021, nr 9 poz. 56, oraz wyroki Sądu Najwyższego: z 22 stycznia 2016 r., I CSK 1049/14, OSNC 2016, nr 11, poz. 134; z 13 kwietnia 2022 r., II CSKP 15/22 i z 10 maja 2022 r., II CSKP 285/22 - nie publ).

Trafnie zauważył Sąd Apelacyjny, że oceny, czy postanowienie umowne jest niedozwolone dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy (zob. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 20 czerwca 2018 r., III CZP 29/17), dlatego też sankcje stwierdzenia jego abuzywności działają ze skutkiem *ex tunc*; zdarzenia o charakterze następczym w stosunku do chwili zawarcia umowy zawierającej klauzulę abuzywną pozostają bez znaczenia dla takiego ich charakteru. Nie ma zatem znaczenia, jak umowa była realizowana, a więc w jaki sposób wykonywał ją bank poprzez ustalanie kursów waluty, czy miały one charakter rynkowy, uwzględniały utrwalone praktyki i zwyczaje na rynku bankowym. Istotne jest natomiast to, jakie uprawnienia umowa przyznawała stronom i czy nie naruszały one

równowagi kontraktowej. Ocena sposobu ukształtowania w umowie praw i obowiązków powoda pod tym kątem - wbrew odmiennemu zapatrywaniu skarżącej – nie wymagała zasięgnięcia dowodu z opinii biegłego z zakresu bankowości i finansów, gdyż należała ona do wyłącznej kompetencji Sądu. Na marginesie należało zauważyć, że zarzut naruszenia wymienionych przepisów został skierowany w przeważającej mierze przeciwko ustaleniom faktycznym przyjętym za podstawę zaskarżonego wyroku, co – w świetle art. 398³ § 3 k.p.c.- było zabiegiem niedopuszczalnym. Zarzut naruszenia art. 278 § 1, art. 327¹ § 1 pkt 1 w związku z art. 228 § 1 i 2 oraz art. 391 § 1 k.p.c. należało więc uznać za chybiony i oddalić skargę kasacyjną w zakresie nim objętym (art. 398¹⁴ k.p.c.).

Nie można było natomiast odmówić słuszności zarzutowi naruszenia przez Sąd Apelacyjny art. 350 § 1 w związku z art. 391 § 1 k.p.c. oraz art. 363 i art. 365 § 1 k.p.c.

Sprostowanie wyroku służy usunięciu z treści orzeczenia niedokładności, błędów pisarskich albo rachunkowych lub innych oczywistych omyłek (art. 350 § 1 k.p.c.). Wymienione wady orzeczenia musi zatem charakteryzować cecha oczywistości, która stanowi jednocześnie granicę dopuszczalności sprostowania. Nie można w wyniku stosowania art. 350 k.p.c. doprowadzić do merytorycznej zmiany orzeczenia, czy zastąpienia orzeczenia merytorycznego formalnym (zob. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z 31 stycznia 2007 r., II CSK 314/06 oraz wyrok Sądu Najwyższego z 17 czerwca 2014 r., I CSK 422/13, nie publ.). a jeżeli taki błąd zostanie popełniony, podlega naprawieniu w postępowaniu rozpoznawczym tylko przez wniesienie apelacji lub skargi kasacyjnej (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 3 marca 1976 r., II CZ 11/76; z 25 listopada 1976 r., II CZ 97/76 – nie publ. oraz 5 grudnia 1980 r., III CRN 133/80, OSNCP 1981, nr 6, poz. 115). Z tego względu rozstrzygnięcie wprowadzone do wyroku sądu drugiej instancji postanowieniem o sprostowaniu tego orzeczenia, które zmienia je co do istoty sprawy, podlega zaskarżeniu skargą kasacyjną, Decydujący w tym wypadku jest merytoryczny charakter tego „sprostowania”.

Taki charakter miało w niniejszej sprawie dopisanie postanowieniem z 13 września 2022 r. do kwoty zasądzonej od pozwanej na rzecz powoda wyrokiem

z 3 czerwca 2022 r. dodatkowo kwoty 19 465,80 CHF, prowadzące w istocie do - niedopuszczalnej w toku postępowania instancyjnego - zmiany tego prawomocnego wyroku.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. częściowo uwzględnił skargę kasacyjną i orzekł, jak w sentencji.

Władysław Pawlak

Grzegorz Misiurek

Dariusz Zawistowski

(G.N.-J.)

[SOP]